

ključimo sve one koji su Kristovi u iskorištavanju jednog od najeminentnijih sredstava posvećenja. Možda nehaj u nastojanju da vjernike uključimo u crkvenu molitvu govori dosta rječito protiv nas svećenika: da molitva Časoslova ne znači ni nama samima baš mnogo.

Biblijsko nastojanje oko povraćanja kršćana na izvore istine i milosti mora nas potaknuti da sve više cijenimo nadahnute molitve.

Suvremeno nastojanje da u Crkvi svaki pojedinac vrši svoju ulogu mora nas dovesti do zaključka da prije svega liturgiji, ne samo u sv. Misi nego jednako i u božanskom Časoslovu, mora svojski sudjelovati.

U usporedbi s onim što treba učiniti do sada nismo gotovo ništa učinili. A vrata su nam širom otvorena. Glavne zapreke su otklonjene. Čim bude dovršena reforma Časoslova, trebalo bi ga u cjelosti bez oklijevanja prevesti na hrvatski. Već sada treba misliti na melodije.

Laude i Vespere za nedjele i blagdane štampane su u »Bogoslužju« (Makarska 1965), a psalmi i himni Vespere za iste dane također i u knjižici »Slavimo Gospodina« (Makarska 1965).

Na ovom najzanemarenijem području liturgijskog života treba odmah započeti s radom.

Taj je rad doduše vrlo težak, ali je njegov plod vrlo dragocjen:

»Bude li se to tačno izvršivalo, svi će oni koji pravilno pjevaju, pokazujući divno jedinstvo svojih duša u klanjanju Bogu i uredivši dva dijela kora, natjecati se s onim vječnim slavospjevom Serafa koji pjevaju jedan za drugim: Svet, Svet, Svet« (Apostolska konstitucija »Divni cultus sanctitatem« br. III).

Fra JURE RADIĆ

HIMNI NOVOG ČASOSLOVA

Uvod IV gl. Uredbe o svetom bogoslužju II vaticanskog sabora glasi: »Veliki svećenik novog i vječnog zavjeta, Krist Isus, uzimajući ljudsku narav, uveo je u ovo zemaljsko progonstvo onu pjesmu koja se u nebeskom dvoru pjeva po sve vijek. On sa sobom svu ljudsku zajednicu sjedinjuje i sebi pridružuje u pjevanju tog božanskog slavospjeva. Tu svoju svećeničku službu Krist

vrši po svojoj Crkvi koja ne samo euharistijskom službom nego i drugim načinima, osobito obavljajući božanski časoslov, bez prestanka hvale Gospodina i molí za spasenje svega svijeta.« Svrha je dakle časoslova da u prvom redu slavi Boga. Iako nam naš svagdanji suputnik pruža i dosta pouke, osobito u čitanjima, a čitav nas njegov sadržaj uvodi u otajstvo dotičnog blagdana ili liturgijske dobi, ipak najviše slavi Boga, naročito psalmima i *himnima*. Kao što je Duh Sveti nadahnuo psalmiste Starog zavjeta tako su nebrojeni, dobrim dijelom nepoznati, pjesnici od najstarijih vremena do danas nastavili u Crkvi slavljenje Boga i njegovih svetaca.

Kad se sabor pozabavio s reformom časoslova, i to potanko kao ni s jednim drugim dijelom liturgije, odredio je i ovo: »U himnima neka se preuzme prvotni oblik ukoliko se smatra korisnim, a neka se ukloni ili izmijeni ono što podsjeća na mitologiju ili nije u skladu s kršćanskom pobožnosti. Neka se uzmu, ako je prikladno, i drugi iz bogate riznice himana« (čl. 93). Vijeće za provedbu Uredbe ima među svojim studijskim skupovima poseban koji je imao pripremiti tu reviziju časoslovskih himana. Taj je njegov VII skup zasad završio svoj posao i njegov plod izdao u zamašnoj knjizi »*Hymni instaurandi breviarii romani*« (Libr. vaticana 1968). Našem je časopisu poslan primjerak na recenziju pa evo iz te knjige svojim čitaocima donosimo što će ih posebno zanimati.

I

Najprije na 12 strana pod 89 zaporednih brojeva, od kojih su neki vrlo kratki, donesen je uvod što ga je kao relator toga skupa potpisao montekasinski stručnjak p. Anselmo Lentini. Čitav taj uvod donosi i travanjski (39.) broj časopisa »*Notitiae*«, što ga izdaje Vijeće za provedbu liturgijske Uredbe. U tom se uvodu najprije govori s nekoliko lapidarnih rečenica o *naravi himana*. »Himni zauzimaju izvrsno mjesto među lirskim pjesmama i svojom snagom u izražavanju čuvstvava i uzdizanju duhova postizavaju, da naša pamet pravo misli o Bogu i o božanskim stvarima te da pobožnost se pretvori u pjesničko slavljenje. Što uzbuđena srca izražavaju versima i pjesničkim oblicima to razum više otkriva istinu i umnogostručuje pobožnost bogoštovlja« (2). Himni to postizavaju

osobito kad ih se pjeva, ali velika je njihova snaga i u samoj pjesničkoj ljepoti. Časoslovskim himnama povećava konkretnu vrijednost što nas unose u otajstvo koje tog dana slavimo i čak u pravo raspoloženje pojedinog časa tog dana.

Uvod najduže govori o *povijesti* liturgijskih himana. Iako je to poglavlje nazvano »Kratak povijesni pregled« ipak pruža sve najvažnije podatke sa svojom ocjenom. Spominje poznate tekstove Kol 3, 16 i Ef 5, 19, a zatim glasoviti izraz iz Plinijeva pisma, da kršćani »zajednički pjevaju pjesmu Kristu kao Bogu«. Sve je više i više himana nastajalo na istoku, odakle ih je sv. Hilarije (najstariji latinski crkveni »otac« kojemu se ove god. slavi 1600 godišnjica smrti) prenio na zapad, gdje ih je udomaćio sv. Ambrozije. Po njemu se himan kroz više stoljeća zvao jednostavno »ambrosianus«, tako npr. u Pravilu sv. Benedikta. Slijedi popis glavnih pjesnika i širitelja himana, kod čega je značajno da ih je grad Rim prihvatio tek oko 12. st. Naš uvod posebno ocjenjuje razna ispravljanja himana i tu je zanimljivo da o najodlučnijoj reformi koju su za Urbana VIII izveli humanisti, sudi dosta blago pa veli da se na njih ne smije olako bacati kamenje, niti se može posve primijeniti uzrečica »Accessit latinitas, recessit pietas«, iako je s odobravanjem citira i naš p. Pavelić u svojem poznatom eseju koji prethodi njegovom prijevodu himana. Ipak taj blagi sud nije odvratio naš skup, da ne udovolji želji mnogih pa i samoga sabora, pa je zadržao vrlo malo »ispravaka« tih humanista i tako će novi rimski časoslov imati stare himne u prvotnoj recenziji kakvu su sačuvali nereformirani brevijari, npr. benediktinski. Povijesni dio uvoda završava br. 25: »Crkva s pravom i nužno ljubi i čuva tako staro i sveto blago koje su joj kroz stoljeća nanijeli razni i mnogi ljudi svojom velikom darovitošću, srdačnom vjerom, pjesničkim oduševljenjem, umjetničkim žarom i ljubavlju. Ona to dragocjeno blago smatra svojim i cijeni da ono može mnogo pomoći i poticati Božji puk, da Gospodina slavi u radosti i svetosti«.

Kad VII studijski skup Vijeća govori o *načelima* koja su ga vodila kako da udovolji prvom zahtjevu spomenutog čl. 93. Uredbe onda ističe, da u tim izmjenama nisu toliko odlučivali filološki i umjetnički razlozi koliko teološka točnost i liturgijsko-molitveni momenti. I stručnjaci na-

ime filolozi priznavaju, da je kod himana glavno što se mole ili pjevaju, a pravila poetike imaju tome služiti. Ipak je jasno da su se na ta pravila i te kako obazirali kod svake izmjene, ispuštanja ili dopune, kako se i pristoji stručnjacima koji su radili u tom skupu. Tako su npr. uprav pedantno provedena pravila o metru i ritmu svakog himana pa se ispravilo gdje su se ta dva oblika miješala i sada uz svaki himan stoji oznaka da li je metrički (sastavljen prema duljini i kratkoći slogova) ili ritmički (prema naglasku). Uz to se naš skup morao obazirati na mentalitet sadanjih ljudi i na suvremeno raspoloženje Crkve prema svijetu. Tako je npr. u himnu večerja zbog »ne pollutantur corpora« ispuštena cijena 2. strofa a unesene su druge dvije vrlo lijepe iz jednog dugog starog himna. S obzirom na nekršćanske narode vrlo je ublažen izraz »gentem auferte perfidam« u himnu Svih svethi, kao i »mox feras turmas«, kojim su bili označeni naši poganski pradjedovi u himnu sv. Ćirilu i Metodu. U vezi s odlukom sabora da se ukloni ili izmijeni sve što nije u skladu s kršć. pobožnosti potražilo se drugi izraz, pa je npr. u himnu večernje sv. Ivana Krst. »veniens Olympo« jednostavno pretvoren u »veniens ex alto«, a tako i ostalim sličnim mjestima.

Nije bilo lako VII skupu i Vijeću (jer svi prijedlozi svih skupova dolaze u razmatranje i konačnu odluku čitavom Vijeću) zadovoljiti zadnjoj odredbi čl. Uredbe: »Neka se uzmu, ako je prikladno, i drugi iz bogate riznice himana«. Najprije, jer je ta riznica zaista ogromna. Samo Dreves-Blume-Bannister izdali su »Analecta hymnica« u 55 svezaka, a gdje je još blago po arhivima. Uz to su naši priređivači, u želji da budu zastupana sva vremena, uzeli i nekoliko himana iz naše dobi, čak su neki ovom prigodom tek sada sastavljeni. Osam je himana potpisano sa »unus e nostris«, a još su poimence od živih spomenuti: E. D' Anversa za oba himna u čast sv. Josipa radnika i sam A. Lentini za himan u laudama sv. Benedikta, koji se nije mogao sakriti kao »jedan od naših«, jer je taj himan objavljen u časopisu »Latinitas« g. 1954. pod njegovim imenom.

Što se tiče kriterija po kojima su novi himni izabrani, skup se držao ovih zaista ispravnih načela: da su pjesnički na visini, teološko ispravni, da potiču pobožnost, odgovaraju osjećanju našeg vremena i da su prikladni za

pjevanje (48). Razumljivo da su uz himne s klasičnim metrom uzeli i mnogo himana modernijeg ritma. Posve su opravdano još nastojali, da uz teže i savršenije himne jednog Ambroza, Prudencija i Pavla Đakona nađu i laganiji i tečniji kao »Ave maris stella« ili »Dulcis Iesu memoria«.

Vrlo praktično je još upozorenje Uvoda, da će prvotan (općenito opet sada uveden) ili popravljen oblik mnogih himana smetati uhu i izgovoru onih koji su navikli na dosadašnju njihovu recenziju. »Tokom vremena i uporabe bit će im značenjem sve jasniji a uhu sve ugodniji« (61). K tome bi se moglo dodati: promjene nas mogu barem za neko vrijeme osloboditi rutine i potaći, da više pripazimo na smisao riječi koje izgovaramo, pogotovo kad su i dosada himni redovito bili najteži dio našeg časoslova.

Naši su stručnjaci posebnu pažnju posvetili *doksologiji*, tj. završnoj strofi svakog himna. Ta se uvriježila kao i »Gloria Patri« na kraju svakog psalma, ali uvijek nije bila u skladu sa samim himnom bilo po sadržaju (više su puta himni u čast svecima završavali bez prave veze s doksologijom presv. Trojstvu, za koju se tražilo da uvijek budu spomenute sve tri božanske osobe) bilo po zakonima poetike (jer ne fali slučajeva gdje su metrički himni imali ritmičku doksologiju). U svim je revidiranim himnima sada doksologija uzeta u širem smislu, pa više nije nužno da sadrži samo hvaljenje nego može da bude i samo molitva za sretan prijelaz u nebesku domovinu i vječnu slavu. A kako su vagali svaku riječ vidi se po tome što su dugo raspravljali smije li se u doksologiji ostaviti optativ »sit« uz izraze »salus, vita, potestas, virtus« kao da te attribute Bogu tek želimo. Kad je te izraze sa »sit« upotrijebio sam sv. Toma u često ponavljanom »Tantum ergo« (a taj je himan skoro sigurno od njega), prevladalo je mišljenje da slična formulacija može ostati i u drugim doksologijama. Inače naša knjiga kod svakog himna donosi doksologiju samo ako je neobična, a kod drugih se poziva na jednu od petnaest njih na kraju knjige. U liturgijskom će izdanju časoslova sigurno svaki himan imati svoju doksologiju na svojem mjestu.

Na kraju je Uvoda riječ o redosljedu himana u toj zbirci kao i o kritičnom aparatu i opaskama koje su dodane skoro svakom himnu. Nije zaboravljen ni naslov (sadržaj himana ili osoba kojoj je posvećen) kao ni autor ili

barem vijek himna, ako je poznat ili vjerojatan. O svemu tome sada nekoliko riječi, dakako, ne ulazeći u mnoge pojedinosti, jer i onako se one skoro sve odnose na filološke primjedbe. Za liturgijsko, teološko i asketsko tumačenje barem nekih himana neka je slobodno spomenuti razmatranja »Moj časoslov«, dok ne dobijemo nešto bolje i potpunije. A himni bi zaista zasluživali i trebali više pomoćnih knjiga.

II

U novoj zbirci časoslovskih himana svaki od njih ima svoj broj i svih je skupa 296, dakle skoro polovica je novih. Točan broj novih nije lako — a ni važno — ustanoviti, jer je dosta dosadašnjih himana razdijeljeno, premješteno, izmijenjeno, dopunjeno ili skraćeno. Drukčiji npr. samo početak imaju 32 dosadašnja himna. Zahvati su dakle reforme mnogostruki, ali skoro svi vrlo dobro zamišljeni i izvedeni.

Sasvim je razumljivo da se i to neslužbeno izdanje himnarija drži običnog rasporeda u časoslovu s time da, prema novoj praksi, »Commune sanctorum« dolazi prije proprija, jer se prvi himni »pretpostavljaju, ako nemaju vlastitih« (75). Dakle sada poslije himana psalterija kroz sedmicu »per annum« slijede himni blagdana »de tempore« i ostalih Gospodnjih blagdana, pa »Commune« posvete Crkve (na prvom mjestu, jer je to blagdan Gospodnji), blagdana BDM i svetaca, a na kraju himni za blagdane BDM i svetaca koji imaju vlastite himne.

Zbirku prema tome otvara 28 himana sedmičnog psalterija, određenih za »officium lectionis«, kako će se odsad zvati matutin. Budući da će sigurno mnogi i dalje taj čas moliti ujutro rano, a neke zajednice i po noći, dva su prva ciklusa tih himana (svaki ih ciklus ima 7) sačuvali svoj noćni značaj. Uostalom, to je bilo nužno za prvih 7 himana koji su se i dosad molili, a u svakom je spomenuto ustajanje, noćna molitva i sl. Nije bilo moguće sve to izmijeniti, a još manje vrlo stare i lijepe himne ispustiti. S tim I ciklusom izmjenjivat će se sada uvršteni II ciklus sa 7 himana, vrlo starih i vrlo lijepih, u kojima je osobito mnogo biblijskih slika i remeniscencija. Druga dva ciklusa za »officium lectionis«, koji će više odgovarati kad se taj čas bude molio bilo kada preko dana, mnogo spominju Kristovo uskrsnuće i paruziju sa svim po-

sljedicama koje te činjenice imaju za naš život, što je i sabor toliko naglasio. Koliko će nas npr. sjećati Uskrsa himan Adama od Sv. Viktora, koji počinje: »Salve, dies, dierum gloria, — dies felix Christi victoria, — dies digna iugi laetitia, — dies prima!« (himan br. 22, koji nosi naslov: Exaltatio resurrectionis Domini). Ili ova molitva iz X stoljeća: »Procul a nobis perfidus absistat — Satan, a tuis viribus confractus; — Sanctus assistat Spiritus, a tuasede demissus« (25).

Poznato je koliko se sada opet daje važnosti crkvenoj jutarnjoj molitvi, laudama. Za taj čas I ciklus ima krasne himne sv. Ambrozija i Prudencija, koji su i dosad bili u časoslovu. II ciklus ima kraće (uopće se pazilo da barem nanovo uvedeni himni redovito ne prelaze 5—6 strofa), ali isto lijepe himne, sve od nepoznatih pjesnika. Da ne ode u zaborav dosadašnji himan prvog časa, »pulcher et notissimus«, stavljen je u laude za četvrtak II ciklusa s izmjenom 1. versa: »Surgente lucis sidere«, jer se pretpostavlja da se laude ne mole kad je sunce već visoko na nebu. Primjedba k tom himnu spominje onima koji će i dalje sačuvati prvi čas, da na tom mjestu mogu onda uzeti drugi himan koji nije određen, ili 37. himan koji je dug razdijeliti u dva dijela.

Za tri mala časa dodan je također II ciklus za izmjenju. I ti su himni kratki i u vezi sa značenjem dotičnog časa. Evo kako npr. 2. strofa šestog časa podsjeća na Kristovu žrtvu na križu: »In hac enim fidelibus — verae salutis gloria — beati Agni hostia — crucis virtute redditur« (46).

Ferijalni himni večernje, kako smo ih dosad molili, opijevaju dane stvaranja prema Genezi i oni su dakako ostali. Za II ciklus izabrani su značajni himni koji odgovaraju večernjem vremenu i s obzirom na nj mole razne milosti. Posebno je lijepa aluzija na 11. sat Gospodnje usporedbe o radnicima u vinogradu (61):

Horis peractis undecim
ruit dies in vesperum;
solvamus omnes debitum
mentis libenter canticum.

Labor diurnus transiit
quo, Christe, nos conduxeras;
da iam colonis vineae
promissa dona gloriae.

Za himan povečerja, kako je gore navedeno, sadanji je djelomice izmjenjen i dopunjen, a uz to kao da je dana prednost drugome koji je uvršten u I ciklus. Lijepu tu ve-

černju molitvu spominje već Pravilo sv. Cezarija. Molitelji kao da žale, što će noć prekinuti njihovo svjesno sjedinjenje s Kristom, »qui lux es et dies«, pa mole (63):

Somno si dantur oculi,
cor semper ad t vigilet;
tuaque dextra protegas
fideles qui qui te diligunt.

Defensor noster, aspice,
insidiantes reprime,
guberna tous famulos
quos sanguine mercatus es.

Himnarij »*de tempore*« kao da je doživio najmanje izmjene i obogaćenja. U taj će se dio liturgijske godine najmanje dirati, a i dosad je imao lijepe himne, jedan ljepši od drugoga, počevši s himnom »*Conditor alme siderum*« (koji veličanstvenim ritmom i, kad se pjeva, što ćemo sad imati posebne ferijalne himne sa osam dana prije Božića, u kojima se još srdačnije opijeva ne samo Krist nego i njegova Majka. Bit će samo teško prevesti npr. Ambrozijeve stihove za večernju tih dana: »*Alvus tumescit Virginis, — claustrum pudoris permanet*« (68). Ali se i ti himni, kao i božićni, ne gube u pučke sladunjavosti nego Kristovo rođenje gledaju u svjetlu misterija spasenja pa se ovako izražavaju: »*Adventus hic primus fuit, punire quo non saeculum — venit, sed ulcus tergere, — salvando quod perierat*« (70).

Za »*officium lectionis*« blagdana sv. obitelji himan je Lava XIII skraćen za polovicu, a za laude je spjevan novi u stilu »*Ave, maris, stella*«. 1. I zvat će se kao prvotno »*blagdan sv. Bogorodice Marije i osmina Gospodnjeg rođenja*« i za nj su potražena 4 odgovarajuća himna, od kojih je prvi Prudencijev. Kod tog su blagdana, po prvi put u našoj zbirci, sastavljena za »*officium lectionis*« dva himna: A i B (78 i 79), što će se više puta još ponoviti, a priređivači u Uvodu (77) spominju i uzrok: *ut sciamus uter lectori magis placeat*. Odlučit će dakle konačno najšira javnost.

Da večernja Bogojavljenja ima svoj posebni himan, uzet je Prudencijev, od koga su se neke strofe dosad recitirale na blagdan Preobraženja, za koji je potražen drugi koji bolje odgovara. Za blagdan Gospodnjeg krštenja priređena su tri odgovarajuća himna.

Dosadašnji su korizmeni himni razdijeljeni i dopunjeni, pa ćemo odsad jedne molitve moliti u ndejelje a druge u ferijalne dane. Uz to su vremenu korizme i muke za tri mala časa preko dana nađena tri (93—95) zgodna

himna za sjećanje na Kristovu muku. Za doba su muke ostali dosadašnji himni Venancija Fortunata, a još su mali časovi Cvjetnice dobili poseban himan koji ističe triumfalni uvod svete sedmice.

Uskrsni je himnarij, uz dosadašnje himne za nedjelje, obogaćen još posebnima za ferijalne dane, a svoj himan imat će mali dnevni časovi i večerje te dobi. Nađen je i poseban himan za laude Uzašašća s ovom značajnom doksologijom koja će se ponavljati do Duhova: »Nunc, Christe, scandens aethera — ad te cor nostrum subleva, tuum Patrisque Spiritum emittens nobis caelitus«. Za »officium lectionis« Duhova predlaže se izbor između dosadašnjeg i još jednog himna.

Od tri nova himna za blagdan presv. Trojstva dva su uzeta iz dominikanskog časoslova, a Tomine su divne pjesme za Tijelovo doživjele samo jednu malu korekturu uz ispuštenu 3. i 5. strofu matutina, jer ih naši izdavači ocjenjuju kao »minus lyricas«. Nedavno sastavljeni himni za blagdan Srca Isusova nisu se svidjeli našem skupu koji je za večernju tog dana uzeo nekoliko strofa iz himana Krista Kralja, a za dva druga dnevna velika časa iz poznatog jubilusa »Dulcis Iesu memoria«.

Druga skupina »de tempore« donosi himne za ostale Gospodnje blagdane koji će se kao Gospodnji smatrati i zvati: Prikazanje, Navještanje, Preobraženje, Uzvišenje sv. Križa i Krist Kralj. Za prva su dva prema tom shvaćanju izabrani odgovarajući himni, svi vrlo stari, jedan čak od Prudencija. Isto vrijedi i za dva druga blagdana. U himan večernje Krista Kralja nije dirano, ali je uzet onaj iz lauda, a u te je premješten skraćeni himan večernje, koji je tri strofe posudio blagdanu Srca Isusova.

Iza 64 himna psalterija i 78 za proprium de tempore dolaze u našoj zbirci 52 himna »In Comuni«. Za večernje drukčije: Urb es Ierusalem beata. Za »officium lectio-hymnus« (143) u svojoj prisnoj redakciji pa sada i počinje drukčije: Urbes Ierusalem beata. Za »officium lectionis« toga dana preuzet je vrlo star himan iz ambrozijanskog časoslova koji ga je jedini sačuvao u praksi. Za opće blagdane BDM uz dosadašnje himne dodan je i II ciklus u kojemu je dva dana jedan naš suvremenik složio prema poznatoj pjesmi 33. pjevanja Danteova »Raja«. Ambrozijev himan »Aeterna Christi munera« spjevan u čast mučenika premješten je kamo spada, a za apostole su nađe-

na dva druga odgovarajuća himna. Za blagdan apostola u uskrsno doba ispravljene su pjesme u sadašnjem časoslovu i dan im je naslov: *Historia apostolorum in resurrectione Dni*. Isto vrijedi i za blagdane jednog ili više mučenika. Tri dosadašnja himna za jednog priznavaoca pridržana su, ponešto ispravljena, za priznavaoca koji nije biskup. Za jednog priznavaoca biskupa, za više njih, za više priznavaoca koji nisu biskupi kao i za priznavaoca redovnika i za naučitelja uvršteni odgovarajući himni raznog porijekla. Obogaćen je i repertoar za djevicu mučenicu i za djevicu, a dodani su himni za više djevica. Dosta se prigovaralo naslovu »*Commune nec virginis nec martyris*« kao da su udate ili udovice u nebu iznimke, pa je uveden »*Commune unius matronae vel viduae*« s 3 lijepa himna za jednu i s 3 za više njih.

Zadnji je i najveći dio (99 himana) naše zbirke namijenjen posebnim *blagdanima BDM i nekih svetaca*. Najprije su uvrštena 4 veća blagdana BDM: Bezgrešno Začće, Pohodjenje (31. V, jer se često iznosila želja da taj blagdan bude prije rođendana sv. Ivana Krst.), Uznesenje i Rođenje. Za te su blagdane uz dosadašnje himne nađeni ili sastavljeni novi. Isto vrijedi i za 3 manja blagdana BDM: Lurdske, Žalosne (15. IX, za koju je u predviđanju da će otpasti iz Mise poznata sekvenca »*Stabat mater*« riziđijeljena u 3 himna) i BDM od ružarija. Kao glavni blagdani svetaca zadržali su svoje dosadašnje ili dobili nove himne: sv. Stjepan, sv. Ivan, Nevina dječica, sv. Josip (19. III), sv. Josip radnik (1. V), Rođendan sv. Ivana, Mučeništvo istoga (29. VIII), sv. Petar i Pavao, Obraćenje sv. Pavla, Katedra sv. Petra, sv. Mihovil i anđeli (29. IX) i Svi sveti. Ostali sveci (koji se odavna štiju, neki naučitelji, apostoli pojedinih naroda, ustanovitelji redova) s vlastitim, velikom većinom novim himnima u našoj su zbirci navedeni alfabetskim redom: Agneza (neka se to

U slijedećem broju »Službe Božje« objavit ćemo tekstove triju Kanona što ih je odobrio SZO.

grčko ime ne pohrvaćuje krivo u Janju!), Ambrozije, Anzelmo, Augustin Kantuar., Augustin Hiponski, Benedikt (koji će se odsad u cijeloj Crkvi slaviti samo 11. VII), Katarina Sijenska (29. IV), Ćiril i Metod (14. II na dan smrti sv. Ćirila), Dominik, Franjo, Grgur Veliki (3. IX da se korizma što više oslobodi blagdana svetaca a to je dan kad je izabran za papu), Jeronim, Joakim i Ana (26. VII oba zajedno), Lovro, Marija Magdalena, Martin, Terezija, Toma Akv. (28. I). Još je kao dodatak (294—296) za ferije posljednje sedmice po Duhovima, da posluži kao priprava na I nedjelju Došašća (uz čije je evanđelje i spjevana), u tri je himna razdijeljena poznata sekvenca »Dies igræ«, koja da će izići iz liturgije za pokojne ili ostati samo ad libitum.

U gornjim su popisima blagdana i svetaca naviještene neke promjene dosadašnjeg liturgijskog *kalendara*, a te se mogu naslutiti i iz posve izostavljenih himana na neke blagdane ili dane svetaca koji su dosada ili donekadna imali vlastite himne. To su: Ime Isusovo, Martina, Sedam utemeljitelja, Hermenegildo, Venancij, Julijana, Krv Kristova, Elizabeta Portug., Petar u okovima, Anđeli čuvari, Materinstvo BDM, Ivan Kentski. Iz ovoga se ne mogu donositi konačni zaključci o novom kalendaru, ali je sigurno da ti dani ako se i budu liturgijski štovali, neće imati obrednu klasu koja bi omogućivala njihove vlastite himne.

Na kraju ovog prikaza neka je još spomenuto, da je Vijeće za provedbu liturgijske Uredbe spremno dati dozvolu, da se već sada mogu moliti himni iz ove zbirke. Tko bi to i nakanio, po svoj prilici će ga odvratiti visoka cijena knjige (5000 lira). Lakše je stručnjacima za poetiku udovoljiti molbi istog Vijeća, da mu se pošalju primjedbe na himne u ovoj zbirci kao i prijedlozi za nove. Prema tome VII studijski skup čega još taj završni posao pa smo zbog toga i rekli na početku, da su ga samo zasad završili. Svakako im već sada za obnovljeni himnarij našega časoslova možemo biti zahvalni.

I još jedna molba na naše pjesnike i stihotvorce. Kad je p. Pavelić onako dugo prevodio i ispravljao svoj prijevod dosadašnjih časoslovskih himana, mnogo će vremena trebati i prevodioci nanovo predloženih. Još će delikatniji

biti posao oko ispravljanja Pavelićeva prijevoda prema izmjenama, vrlo brojnim i često značajnim, predložaka koje je prevodio p. Pavelić. Ali i taj se posao mora obaviti koliko radi onih molioaca koji posve ne vladaju latinskim jezikom, a taj je u himnima zaista često težak, toliko i još više, da izvršimo čl. 100. saborske Uredbe: »Neka pastiri duša nastoje da nedjeljom i o većim blagdanima obave u crkvi zajednički glavne časove, naročito večernju«.

o. MARTIN KIRIGIN OSB

OPASKA UREDNIŠTVA. — Oni koju su spremni prevoditi nove himne (osobito u časovima za puk Laudama i Vesperama), ako je nemaju, spremni smo posuditi in ovu knjigu ili im prepisati himne koje žele prevoditi, a isto tako njihov prijevod objaviti u našem listu.

SVETOPISEMSKA RAZLAGA MAŠNIH DELOV

DARITEV IN SPOKORNI DUH

Že narava evharistične daritve zahteva predhodnjo pripravo nanjo. Gre za najsvetejše opravilo na zemlji in ker po daritvi stopamo v stik z Bogom, terja narava daritvenega dejanja posebno notranjo držo. Vsa verstva poznajo daritev. Sveto pismo jo omenja na začetku človeške zgodovine. Darovala sta Kajn in Abel, zasledimo jo pri očakih. Tudi izraelski sosjedje jo poznajo. Balaam je daroval na sedmih oltarjih (4 Mojz 23, 1; 14, 29 sl.). Moabski kralj je daroval svojega sina na zidu v žgalno daritev (4 Kralj 3, 27). Ko so Evropejci prodrli med indijanske divjake v Mehiki so načli cele skladovnice človeških lobanj, katere so divjaki pobili in jih darovali bogovom, da bi si pridobili njihovo naklonjenost. Čeprav se daritev po vzvišenosti in zunanji obliki pri narodih med seboj razlikuje, je vendar vsem skupno prepričanje, da človek preko daritve prihaja v stik z božanstvom in z njim občuje. Zato je vsem daritev sveto opravilo in tisti, ki jo opravi velja za posvečeno osebo. Isto razberemo tudi iz osnovnega pomena besede svet. Sveto (qadôš) je tisto, kar je ločeno, oddvojeno od sveta (prim.: 2 Mojz 31, 13; 3 Mojz 20, 8; 21 8b; 22, 32; Ezek 20, 12). To, kar je izvzeto od posvetne rabe (prim.: 4 Mojz 17, 2 sl.; Mojz 22, 9) in namenjeno Bogu.